

A cigánybáró

Johann Strauss nagyoperettje a szabadtéren

Minden színházba járó ember, minden zenerajongó ismeri ezt a születése után rögtön világhírűvé vált operettet, a bécsi nagyoperett műfajának ezt az immár klasszikussá vált terméket. Aligha kell tehát a cigánybárót valakinek is bemutatnunk. Még a hibáiról is szükségtelen beszélünk: ezeket is ismeri a közönség. Nagyon jól tudja például, hogy ez a romantikus mesejáték bizony tele van lélektani képtelenségekkel, emberábrázolási felületességekkel, sok benne a sablon, a rutinmegoldás. De azt is tudja ám a közönség, hogy mindeme hibák ellenére sem lehet ezt a történetet közönségesen nézni végig: van benne valami, ami — a cselekmény néhány pontján legalább — megfogja, megragadja az embert, s főképpen Johann Strauss halhatatlan zenéje hat még ma is olyan varázsszerűen, ellenállhatatlanul, mint akkor, annak idején, amikor a bécsi keringőkirályt ezt az operettet megírta. Naivság lenne tehát valami nagyképű és vaskalapos dramaturgia szerint nekiesni ennek a műnek, fizikre szedni, feltárni hibáit és kimutatni gyengeségeit. A közönség nagyon jól tudja, miről van szó. Hibái ellenére is szereti A cigánybárót és bizonyára igaz van. Ez a nagyoperett mai szemmel is egyike a műfaj legsikerültebb darabjainak, ma is szórakoztató, hatásos alkotás.

A csütörtök esti szabadtéri premierről először is azt kell megállapítanunk, hogy alapjaiban jól eltalált munka. A cigánybárót a szabadtéri művészgárda úgy vitte színre, ahogyan ma egy ilyen nagyméretű színpadon az a legideálisabban lehetséges: mozgalmas, színpompás, látványos előadást látott a közönség, olyat, amelyben a mű szépségei nem sikkadtak el, hanem valóságos kivirágzottak. Az előadásban nagy számban szerepeltek a Szegedi Nemzeti Színház tagjai is. Öröm számunkra, hogy a budapesti művészek mellett jól megállták a helyüket és nagy részük volt a siker kivívásában.

A rendező Békés András munkájára mindenekelőtt a tömegjelenetek nagyvonalú megkomponálása, továbbá a részletek szellemes, játékos, ötletes megelevenítése a jellemző. A szabadtéri játékok eddigi előadásai jó néhány példát és formát mutattak már a tömeg mozgásására, a záróképek, felvonásvégek, finálék színvonalas megoldására. A cigánybáró ebben a tekintetben is igyekszik újat adni. Tömegjeleneti nemcsak egyszerűen látványosak, hanem dinamikusak, erőteljesek és kifejezők is: a mondanivaló kibontását, megértését segítik és szolgálják. Elég példaként Gábor diák bevonulására emlékeztetnünk: ez a nagyon szépen megkomponált színpadkép látványos is, mozgalmas is, s emellett egyáltalán nem öncélúan: nincs néző, akire ez a jelenet ne a mondanivaló irányában hatna.

A tömegjelenetek hatásosságában magától értetődőleg nagy részük volt Márk Tivadár színpompás jelmezeinek és Bakó József sikerült, kifejező díszleteinek is. A rendező, a jelmeztervező és a díszlettervező jó együttműködésének eredménye, hogy egy-egy tömegjelenet valóságos színkompozíció. Ez a sokféle szín azonban sohasem vált zavaros színorgiává. Az előadásban ilyen tekintetben is minden világos és tiszta.

A közreműködő művészek közül először Házy Erzsébetet kell említenünk. Két-

ségtelenül ő nyújtotta az egész produkció legszínvonalasabb művészi teljesítményét. Szépsége, de főképpen gyönyörűen szárnyaló, hibátlan hangja, kifejező előadásmódja megérdemelten aratott kivételes sikert. Különösen első felvonásbeli áriáját fogadta nagy tetszéssel a közönség. Felszabadultabb, lendületesebb színészi játékkal azonban előbbé tehetné volna Szaffi alakját. Partnere, a Barinkay Sándort alakító Pálcsó Sándor kissé szenvtelennek tűnt. A belső szenvedély, a romantikus láz, odaadás, emelkedettség hiányzott játékból. Ezért alakítása még annak ellenére sem keltett teljes élményt, hogy énekhangja, kultúrált előadásmódja, technikai biztonsága könnyedén győzte le énekszólamának nehézségeit. Komlóssy Erzsébet Cziprja énekben és színészi játékban is megfelelt a szerep követelményeinek. Maleczky Oszkár Zsupán szerepében lényegében jól eltalált, színes, kidolgozott alakítást nyújtott, de néhány ponton túlságosan sokat kedélyeskedett és mintha elfeledkezett volna ennek a gazdag sertéskereskedőnek brutális és ostoba erőszakosságáról.

Carnero császári biztos szerepében kitűnően komédiázott Horváth József. Karakterisztikus, szatirikus alakítása mindent elmondott erről a figuráról. Berdál Valéria Arzenája rokonszenves kedves, szemléletes ere-

jű volt: éneke, játéka egyaránt magas színvonalon mozgott. Király Levente mulatságos Ottokárja és Turján Vilma élénk színekkel megformált Mirabellája egyaránt hozzájárult a sikerhez. Gyimesi Kálmán férfias, erőteljes Gábor diákja énekben is kifejező, hatásos volt.

A cigányokat bemutató művészek közül mindenekelőtt Kovács Gyula, Lakky József, Pagonyi Nándor és Kátay Endre színes, de nem riktó eszközökkel felépített alakítását kell említenünk. Helyes, hogy nem félték az erőteljes színektől, s hogy ugyanakkor elkerülték az olcsó hatás keresés buktatóit.

A kisebb szerepek alakítói közül kitűnt Zádori István karakterisztikusan megformált Első parasztja. A jóformán csak villanásnyi szerepben fellépő Gémesi Imre, Marosi Károly és Putnik Bálint munkájának is része volt a sikerben.

Az előadást vezénylő osztrák karmester, Eduard Strauss munkája beváltotta a hozzáfűzött előzetes reményeket. A zenekart, amely kitűnően muzsikált, szellemes, könnyed, világos bécsi stílusban vezette.

Barkóczy Sándor ötletes, elegáns, koreográfiája nagyon tetszett. Hasonlóan a tánckar is. A jól működő kórus színvonalas teljesítménye Szalatsy István karigazgató munkáját dicséri.

Ö. L.

„A választ küldje el”

Címzett: a Hazafias Népfőnt Szeged városi bizottsága. A levél tartalma: kérdések és válaszok. A kérdésekkel a népfőntbizottság és a szabadtéri játékok igazgatósága fordul azokhoz a helybeliekhez, vidékiekhez, külföldiekhez, akik az idén is estéről estére betöltik a Dóm tér hatalmas nézőterét.

Aki évről évre visszatér

Gyűlnek a válaszok. Alapos és mindenre kiterjedő feldolgozásukra még nem volt sem idő sem mód, hiszen csak augusztus 20-a

után, az idei játékok végeztével lehet a teljesség felmérésének igényével hozzálátni ehhez a munkához. De ízelítőt máris érdemes adni ebből a közvéleménykutatásból.

Az egyik kérdés például az iránt érdeklődik, hogy hány előadást látott a kérdőív kitöltője. A vidékről érkezők általában kettőt jeleznek fel, de nem ritka, aki évről évre visszatér, s így már a nyolc-tizedik előadásnál tart.

Hogy melyik darabot néz-

ték meg a legtöbben, arra nehéz következtetni. Úgy tűnik talán, hogy az operaelőadások iránt volt a legnagyobb érdeklődés. Könnyebb feleletet találni arra a kérdésre, hogy melyik tetszett leginkább, bár egyetlen olyan produkció nincs, amely ne kapott volna jó egynéhány „szavazatot”. Az Aida, a Trubadúr, a Bánk bán, a Hunyadi László, a két szovjet balett, a Budai Nagy Antal vezet. Általában Erkel és Verdi műveiben szívesen gyönyörködnek az emberek.

Opera, dráma

vagy operett?

Igen nagy tábor van a „komoly” műfajnak: az operának, drámanak, balettnak. Persze sokan szeretik a daljátékot, az operettet is.

Jött válasz Szombathelyről és Sándorfalváról, Budapestről és Szentpéterfáról, Hódmezővásárhelyről és Jánosházáról. Volt, aki nem találta elegendőnek az úrlapon kipontozott sorokat, egész levelet csatolt hozzá. Tormán László, aki Budapestről most jött először megnézni a Szegedi Szabadtéri Játékok előadásait, elmondja, hogy a televízió közvetítései keltették fel érdeklődését. Székely Erzsébet, a szombathelyi tanács művelődési osztályának vezetője 1960-ban járt itt először, s most szívesen jött el újra.

Alapos feldolgozás

Tíz kérdésre válaszolnak a kérdőív kitöltői, javasolnak bemutatásra darabokat, véleményt mondanak a szegedi vendéglátásról, a jegyterjesztésről, a szállodabiztosításról, az ünnepi hetek idején rendezett kiállításokról, hangversenyekről, sportrendezvényekről.

Címzett a Hazafias Népfőnt városi bizottsága, de ezek a levelek mindenkinek szólnak. Van, akit „hivatalosan” érdekel, másokat csupán „műkedvelésből”. Ezért fogják majd nagy figyelemmel feldolgozni az összes kérdőív legapróbb megjegyzését is.

F. K.

Az olvasó írja

Az élő Strauss

Már öt éves koromban táncoltam Strauss-keringőre. Tudtam, hogy van keringőkirály. Amikor „idősebb” lettem — hat éves — néha elvitt édesanyám és nővérem a tánciskolába. Ott már félkört a fiatal emberek. A későbbi életem során nem adatott meg, hogy Szilveszter éjszakáján Strauss-val tancoljak. Ez a vágyam soha sem teljesedhetett.

Most, amikor megtudtam, hogy Eduard Strauss eljön hozzánk, a gyermekkori keringőzések jutottak eszembe. Egy élő Strauss itt van közöttünk. Ez az élmény, úgy érzem, örökké élni fog bennem. És amikor az „augusztusi éjszakában” karmesteri pálcájára felcsendülnek a Strauss-melódikák, az én tapsom az élő Straussnak, a dedunokának is szól.

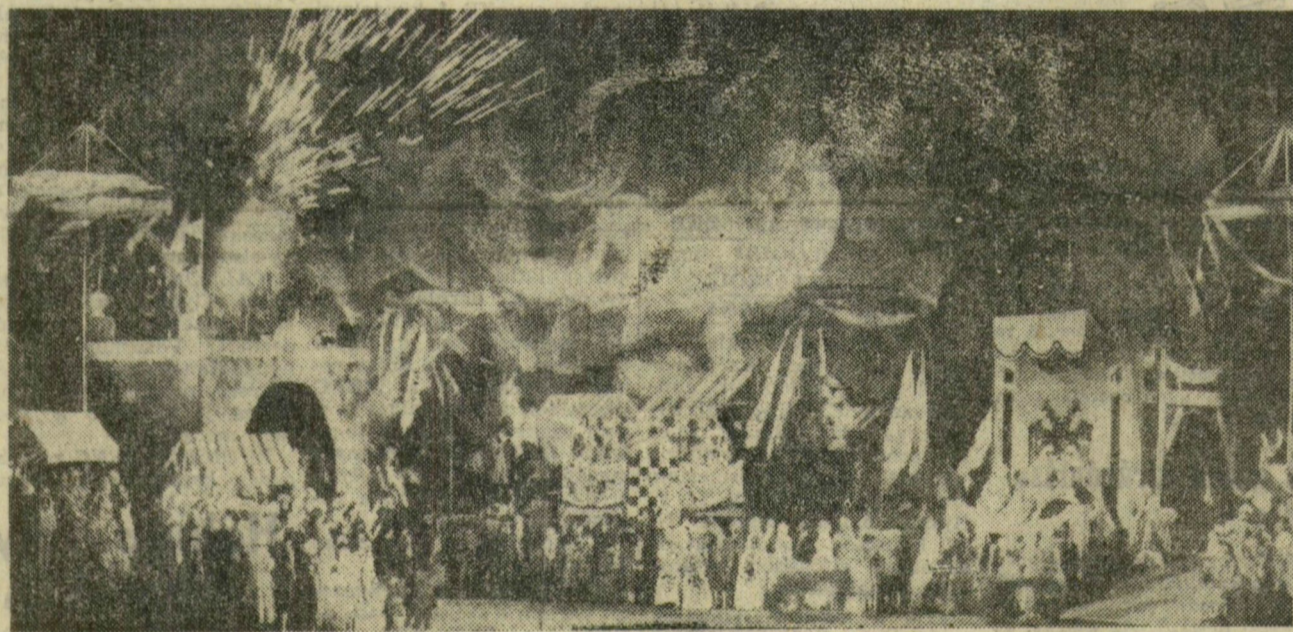
Böszörményi Lenke
Ujszeged

DÉL-MAGYARORSZÁG

A Magyar Szocialista Munkáspárt Csongrád megyei és Szeged városi bizottságának lapja. Megjelenik hétfő kivételével mindennap. Szerkesztő: dr. Lőkös Zoltán. Szerkesztőség: Szeged, Magyar Tanácsköztársaság útja 10. Telefon: 95-35, 30-09. Ejszakai telefon: 35-06. Kiadó: a Csongrád Megyei Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Kovács László. Kiadóhivatal: Szeged, Klauzál tér 2. Telefon: 35-00, 31-16. (Beküldött kéziratot nem örlünk meg és nem adunk vissza.) A lapot nyomja a Szegedi Nyomda Vállalat Szeged, Kársz u. 8.

INDEX: 25 053

Terjesztik a Csongrád megyei postahivatalok. Előfizetési díj egy hónapra 11 Ft. Előfizethető bármely postahivatalnál és kézbesítőnél.

Képeinken: Pálcsó Sándor és Komlóssy Erzsébet (fent), tömegjelenet és tüzijáték a harmadik felvonásban (lent).

A szabadtéri játékok annalesihez

Egy félbemaradt előadás emléke

Idő: 1963. július 29. és 30.

Ritka eset. Egy bemutató két estén át, Trópusok jellegű, alföldi, fojtott, párás meleg. A távoli horizonton vihart és zivatart jelző komor fellegek. A hétezer nézőteret zsúfolásig megtöltött közönség felajzott érdeklődéssel várja az előadás kezdetét. A gyorsan közeledő vihar ideges feszültséget kelt:

— a rendezőség fél a nagy kiadásokkal járó előadás félbeszakításától,

— a zenekar félti értékes, drága hangszereit,

— a statisztéria jelmezeit,

— az előadó-művészek a megfázás, megázás miatt egészségüket, hangjukat, játékuik elértektelenedését, a siker elmaradását,

— a közönség hiába pénzét és a már hosszú hetek óta várt műelvezet elmaradását.

I. RÉSZ. A fent leírt nyomasztó helyzet hatása alatt pont nyolc óra körül kezdődik az előadás, minden oldalról ama titkolt óhajjal: »Bár csak már túllennék rajta!».

Erthető: a szereplők idegrendszere nem volt alkalmas egy ilyen nagy, nehéz művészi élmény sikert remélő produkálására, sem a közönség ennek nyugodt élvezetére. A vihar már itt van, a villámok már a fejünk fölött cikáznak, a mennydörgések erősbönek és elnyomják a legszebb áriákat a zenekarral egyetemben. A mű-

vészek dicséretre méltó, megfeszített igyekezetük ellenére érzik, hogy hiába küzdenek, a művészi cél elérhetetlen. A közönség csak fél füllel hallgat és fél szemmel az eget kémleli, készenlétben minden pillanatban az eső elől az árkadok alá menekülésre.

Sajnos, a tragédia bekövetkezett. Az égi játék legyőzte a földit!

A vihar sokáig tartott, a felhőszakadás tartós jellegű esővé vált. 11 óra felé az eső szűnésével a közönség rezignáltan, fáradtan, többé-kevésbé megázva távozott.

II. RÉSZ. Ragyogó szép nyári este. A csillagos ég alatt, hűvös hőmérséklet mellett az előbbi napi félbemaradt előadás. Az eltávozott vidékiek helyét a szegediek foglalták el és az előző nap kárpótlásáért egy ol művészi élményekben gazdag előadást kaptak, melyre a fiatalok öreg korukban is emlékezni, és róla mesélni fognak! E folytatógazdag előadás első, elhangzott áriája élénk tetszést aratott, mely csakhamar az örömteli lelkesedés szuperlatívuszára emelkedett, minden fázisát e méltón megérdemelt, sűrűn megújuló, szünni nem akaró, ismétléseket követelő tapsorkán kísérté végig.

A külföldi művészek tagadhatatlanul minden elismerést megérdemlően jászottak, énekeltek, és nagy, az előlegetzett várakozásnak megfelelő élményt nyújtottak, mégis minden

nemzeti érzésünket, büszkeségünket felretéve, az igazságnak megfelelően teljes objektivitással állapíthattuk meg, hogy a »nagy sikert« a Dél-Magyarország kritikájában is kiemelt Simándy József játéka és hangja gyújtotta fel, a lángragyuló »isten szikra« ötle páttant ki és vitte a többi szereplővel együtt az egész közönséget önfeledten és boldogan az igazi művészet élvezetének az ember életében csak nagy ritkán visszatérő oly magasságba, hogy utóregzése egy életen át megmaradnak, mert felejt-hetetlenek.

Érdekes jelenség ez! Bizonyosága annak, mire képes az emberi lélek, ha a természet különös kegyelméből nyert tehetségei mellett megvan az adott alkalomban az elszánt akarat is, hogy nagyot, maradandót alkosson. És ez Simándyban megvolt, a nagy pillanatot felismerte és megragadta, és a közönség önfeledten adta át magát e várva-várt vagy beteljesülésének, melynek kifejezője a kirobant siker volt.

Boldog az a művész, ki ily szerep alkotására képes és boldog az a közönség, ki e ritka jelenségnek tanúja és élvezője lehetett.

Tévedés, félreértés ne essék! A vázolt tény nem von le semmit a külföldi művészek érdemeiből, mit igazol az, hogy a további előadásokban Simándy nélkül is minden dicséretet és elismerést megérdemlő, maradandó sikert arattak, de a premier sikerének hőfokát csak az alkori körülmények okozta lelki beállítottságuk mellett érthették el.

Egy biztos: az idei »Trubadúr« a Szegedi Szabadtéri Játékok annalesi-ének mindenkor egyik emlékezetes eseményét fogja képezni.

Dr. Erdélyi Jenő